

Lausunto julkisuuslain ajantasaistamista koskevan työryhmän mietinnöstä

Kaupunginhallitus 05.02.2024 § 39
1616/00.04.00/2023

Valmistelija: hallintojohtaja Suvi Posio, etunimi.sukunimi(at)raisio.fi

Oikeusministeriö pyytää lausuntoa julkisuuslain ajantasaistamista valmistelleen työryhmän mietinnöstä. Työryhmän mietinnössä ehdotetaan säädettäväksi uusi julkisuuslaki. Voimassa oleva viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettu laki (621/1999) kumottaisiin. Mietinnössä ehdotetaan julkisuuslain organisatorisen soveltamisalan laajentamista voimassa olevaan lakiin nähden siten, että lakia sovellettaisiin perustuslain 124 §:ssä tarkoitetun julkisen hallintotehtävän hoitamiseen kokonaisuudessaan. Lisäksi lakia sovellettaisiin ehdotuksen mukaan julkisyhteisön, valtion liikelaitoksen tai julkisyhteisöjen yhteisessä määräysvallassa olevaan yhteisöön tai säätiöön ja näiden määräysvallassa oleviin tytäryhteisöihin ja tytärsäätiöihin siltä osin kuin ne harjoittavat muuta kuin kilpailutilanteessa markkinoilla tapahtuvaa taloudellista toimintaa.

Työryhmän mietinnön ehdotuksilla on tarkoitus selkeyttää ja ajantasaistaa julkisuuslain sääntelyä. Ehdotuksella myös ajantasaistettaisiin ja osin muutettaisiin voimassa olevaan lakiin sisältyviä salassa pidettävän tiedon luovuttamista koskevia säännöksiä. Julkisuuslain salassapitoperusteiden ja niihin liittyvien vahinkoedellytysten systemaattinen sisällöllinen tarkastelu ja uudistaminen eivät kuitenkaan kuuluneet työryhmän tehtävänantoon, vaan salassapitoperusteita koskeva mahdollinen uudistaminen jää työryhmän asettamispäätöksen mukaan toteutettavaksi myöhemmin.

Lausunto on annettava lausuntopalvelussa 16.2.2024 mennessä. Kaupunginhallitukselle ehdotetaan, että Raision kaupunki antaa seuraavan lausunnon. Kursiivilla merkityt kysymykset ovat lausuntopyynnöstä.

Miten arvioitte vaikutuksia, joita seuraa mietinnössä ehdotetun julkisuuslain soveltamisalan laajentamisesta julkisen hallintotehtävän hoitamiseen kokonaisuudessaan? Onko mietinnössä jäänyt tältä osin tunnistamatta joitakin erityisiä vaikutuksia, jotka liittyvät organisaationne erityispiirteisiin?

Avoimuuden lisääminen on kannatettava tavoite. Kuten mietinnön eriävissä mielipiteissä on tuotu ilmi, lain soveltamisalan laajenemisen vaikutukset jäävät mietinnön osalta osittain epäselviksi. Mietinnössä ei ole tarkemmin otettu kantaa siihen, mitkä tehtävät tulisivat lain soveltamisalan piiriin ja mitkä eivät. Tämä aiheuttaisi käytännössä yksittäisten toimijoiden kannalta hyvin hankalia tilanteita lakia sovellettaessa. Erityisen hankalaa tämä on sellaisten toimijoiden kannalta, jotka soveltaisivat julkisuuslakia vain osassa toiminnoistaan.

Miten arvioitte vaikutuksia, joita seuraa mietinnössä ehdotetun julkisuuslain soveltamisalan laajentamisesta julkisyhteisön määräysvallassa oleviin yhteisöihin ja säätiöihin? Onko mietinnössä jäänyt tältä osin tunnistamatta joitakin erityisiä vaikutuksia, jotka liittyvät organisaationne erityispiirteisiin?

Julkisomisteisten yhtiöiden toiminnan avoimuuden lisääminen on kannatettava tavoite. Avoimuus edistää sekä kansalaisten että yhtiöissä omistajana olevien julkisyhteisöjen etuja. On kuitenkin huomioitava, että yritystoiminnassa on erilaiset salassapitointressit kuin viranomaistoiminnassa. Mikäli julkisuuslain soveltaminen laajennetaan yritystoimintaan, tulisi samassa yhteydessä käydä läpi salassapitoperusteet ja tehdä niihin tarvittavat uudistukset. Tarkoituksenmukaisempaa olisi, että julkisuuslain soveltamisalaa ei

ulotettaisi osakeyhtiöihin vaan omistajaohjaukseen liittyviä säännöksiä uudistettaisiin julkisomisteisten yhtiöiden toiminnan avoimuuden lisäämiseksi.

Työryhmän mietinnön ehdottamalla tavalla julkisuuslain soveltaminen yhteisöihin ”siltä osin kuin ne harjoittavat muuta kuin kilpailutilanteessa markkinoilla tapahtuvaa taloudellista toimintaa” johtaa suuriin tulkinnallisiin vaikeuksiin. Toiminta kilpailutilanteessa markkinoilla on EU-oikeudesta johtuva käsite, jonka tulkintaan vaikuttaa EU-oikeuden tulkinta ja sen muuttuminen. Julkisuuslain soveltamisen linkittäminen EU-oikeuteen tekee julkisuuslain soveltamisalan tulkinnasta vaikeaa erityisesti niille toimijoille, joiden toiminnasta osa tapahtuu kilpailutilanteessa markkinoilla. Lain muuttaminen esitetyllä tavalla lisää hallinnollista työtä ja vaatii sellaista osaamista, jota julkisomisteisissa yhtiöissä ei tällä hetkellä ole.

Minkälaisia erilaisia turvallisuuteen liittyviä vaikutuksia arvioitte mietinnössä ehdotetulla julkisuuslain soveltamisalan laajentamisella olevan? Ovatko voimassa olevan julkisuuslain salassapitoperusteet riittävät suojaamaan tietoja, joita on ehdotuksen mukaan soveltamisalan piiriin uutena tai laajemmin tulevien toimijoiden hallussa? Onko organisaatiollanne hallussa tietoja, joiden salassapito olisi välttämätöntä esimerkiksi turvallisuusnäkökohtien vuoksi eikä niiden salassapito ole mahdollista voimassa olevassa laissa tai erityislaeissa säädettyjen salassapitoperusteiden perusteella?

Julkisomisteiset yhtiöt huolehtivat monista sellaisista toiminnoista ja palveluista, joilla on turvallisuuden kannalta olennaista merkitystä (esim. kriittisestä infrastruktuurista huolehtivat kunnalliset energia-, vesi- ja jätevesiyhtiöt). Julkisuuslain soveltamisalan laajentamisen vaikutukset pitäisi arvioida nyt tehtyä perusteellisemmin sellaisten toimijoiden kannalta, jotka eivät tällä hetkellä sovelleta julkisuuslakia. Vaikka kyseessä ei olisi liikesalaisuus tai turvallisuusjärjestelyihin liittyvä tieto, voi tietojen muodostama kokonaisuus paljastaa liikaa kriittisiä tietoja.

Nykyinen julkisuuslaki lähestyy salassapidon tarvetta yksittäisen tiedon lähtökohdista. Uudet tietotekniset ratkaisut helpottavat yhä suurempien tietoa-aineistojen yhdistelyä muun tiedon kanssa. Erilaisia julkisia aineistoja hyödyntämällä voi esimerkiksi tuottaa oikealta tiedolta näyttävää väärennettyä tietoa, disinformaatiota. Aiemmin nykyisen julkisuuslain 16 §:n perusteella on voitu asiakirjan antamistavalla vaikuttaa siihen, kuinka helposti annettu tieto on hyödynnettävissä. Uusimmat tekniset menetelmät mahdollistavat entistä helpommin tiedon kopioimisen, jakelun ja muokkaamisen sen antamistavoista riippumatta. Julkisuuslain soveltajilla tulisi olla nykyistä paremmat mahdollisuudet rajata tiedon antamista niissä tilanteissa, joissa on perusteltu epäily, että tietoa voidaan hyödyntää asiattomiin tarkoituksiin.

Lausuntopyyntö ja työryhmän mietintö ovat luettavissa [lausuntopalvelu.fi](https://www.lausuntopalvelu.fi) – palvelussa.

Esittelijä	Kaupunginjohtaja Eero Vainio
Päätösehdotus	Kaupunginhallitus päättää antaa selostusosan mukaisen lausunnon julkisuuslain ajantasaistamista koskevan työryhmän mietinnöstä.
Päätös	Hannele Lehto-Laurila esitti Jarmo Rosaman ja Mikko Kangasojan kannattamana, että lausuntoa täydennetään seuraavasti: Rasion kaupunki ei kannata julkisuuslain soveltamisalan laajentamista esitetyssä muodossa nykyisessä tilanteessa.

Päätösehdotus hyväksyttiin yksimielisesti Hannele Lehto-Laurilan täydennyksellä.